orientuota R, ŠR kryptimi.

Iš radinių kapinynui būdingiausi žalvariu kaustyti diržai ir jų dalys, įvairių tipų pasaginės segės, geriamųjų ragų apkalai, įvijos ir įvijėlės, ietigaliai ir įvairūs miniatiūriniai dirbiniai. Jie rodo, jog tai buvęs VIII-XIII a. kuršių kapinynas.

Ignas Jablonskis

KRETINGOS PLOKŠTINIO KAPINYNO TYRINĖJIMAI

Kretingos kapinynas yra miesto Š pakraštyje, Vilniaus gatvės gale, Dupulčio upelio deš. krante, prie santakos su Akmena. Kapinyno R pusė sunaikinta, kasant smėlį ir vedant gatvę. V pusėje XVI-XVII a. buvę pastatyta įvairių mūrinių pastatų, o vėliau kastos tranšėjos drenažui, kabeliams ir silosui, todėl paminklo teritorija buvo ištisai iškasinėta. Be to, pasakojama, kad šio amžiaus pradžioje kapinyną "kasinėję" grafo A. Tiškevičiaus samdyti darbininkai, o surinktus daiktus atidavę grafui. Todėl kapinynas labai sužalotas.

Kilus reikalui kapinyno plotą panaudoti statyboms, 1983 m. ištirti šio paminklo likučiai.

Ištirtas 614 m^2 plotas, rasta 51 sudegintų ir 2 nedegintų žmonių kapai bei 14 spėjamų - sunaikintų kapų. Mirusieji laidoti nuo X a. iki XIII a. vidurio. Prie mirusiųjų palaikų rastosios įkapės parodė, kad čia, prie Dupulčio upelio, X-XIII a. gyveno žemdirbiai ir smulkiais amatais besiverčiantys žmonės. Tarp jų mažai buvo karių ir pirklių. Tik 6 kapuose (11 % mirusiųjų) laidota su ginklais, o kape Nr. 43 buvo rastos viena į kitą sudėtos svarstyklelių lėkštelės. Nerasta nė vieno kirvio nei kovos peilio. Į 13 kapų (prie 25 % mirusiųjų) buvo įdėta geležinių droštuvėlių me-

džiui.

Terasti 4 dalgiai, arba jų dalys. Mažieji pjautuvėliai dažniausiai rasti kartu su ietigaliais ir žąslais (kapai Nr. 10 ir 17).

Turtingame sudeginto vyro (?) kape Nr. 32, be 11 apyrankių, 6 įvijinių žiedų, žąslų ir droštuvėlio, buvo rastas pilnas juostų audimo įrankių komplektas. Kartu su audimo įrankiais rastas 8,7 cm ilgio, rūpestingo darbo miniatiūrinis žalvarinis įtveriamasis "ietigalis", kurio trumpa įtvara - rankenėlė ir rombo pjūvio, lauro lapo formos, plunksnos pradžia ištisai puošta siauru gilių grioveliu grupėmis. Dėl gilių griovelių ornamento šis žalvarinis "ietigalis" netiko naudoti juostų audimui. Ar nebus tai amatininko teisės į savo darbą ženklas, ar kas nors panašaus.

Aštuoniuose kapuose rasti geležiniai skiltuvai ir ar jų dalys. Keliuose kapuose kartu su skiltuvu rastos plonos žalvarinės skardos "šukos" bukais danteliais. Kape Nr. 35 tokios gerai išlikusios "šukelės" varine viela buvo pririštos prie skiltuvo. Atrodo, kad šios "šukos" - tai kedentuvė, su kuria iš pluošto buvo pasigaminamas nuo skiltuvo kibirkšties greit užsidegantis kuodelis.

Mirusieji visada deginti kartu su dėvimais papuošalais, o darbo įrankiai ir ginklai į kapus dėti nedeginti. Daugeliu atvejų iečių kotai prie įmovų buvo nulaužti, o įtveriamieji ietigaliai nulaužti per įtveras ties medinio koto pradžia. Kape Nr. 47 užbarzdinio ietigalio nulaužtos įtvaros galas išimtas iš koto ir padėtas šalia ietigalio įtvaros.

Tame pačiame kape Nr. 47 rastas stambus dviašmenis 93 cm ilgio, su išilginiu grioveliu „A" tipo rankena kalavijas. Jis turėjo 12,3 cm ilgio tiesų skersinį. 8,5 cm ilgio rankena užsibaigia ovalo formos, 5,0 cm ilgio, 3,5 cm pločio ir 2,5 cm storio

buožele. Kartu kape rasta: trumpa įmova, ietigalis su siaura trikampio formos plunksna, įtveriamas ietigalis su užbarzda, žalvarinė įžambaus skerspjūvio segė atvyniotais galais, segė su ešriabriaunėmis aguonos galvutėmis, dvi žalvarinės apyrankės gyvuliniais galais, iš dviejų vielų vytos žalvarinės antkaklės dalys ir kt. Šios įkapės leidžia kapą datuoti XII a. galu ar net XIII a. pirmąja puse.

Rasta 13 vytinių antkaklių, 25 įvairios segės, 43 apyrankės, 36 žiedai (iš kurių 6 paplatinti), 17 ietigalių, 9 peiliai, vienas batsiuvio peilis (tokios pat formos, kaip ir dabar naudojamieji). Įdomi geležinė 11,5 cm diametro, 4 vijų, 2,6 cm aukščio "antkaklė", kurios tikroji paskirtis nenustatyta.

Kapuose rastos tik paskiros lipdytų ir žiestų puodų šukės. Tiek lipdyti, tiek ir žiesti puodeliai daugiausia buvo su labai išorėn atloštais kaklelio kraštais, iškilia vidurine dalimi ir visada už kaklelį siauresniu dugnu. Žiesti puodai puošti horizontaliais grioveliais arba jų grupėmis. Rečiau tarp griovelių grupių esama įžambių įspaudėlių virtinės. Daug rečiau puodeliai puošti vingiuotomis linijomis.

Kapinyno V pakraštyje, žemiau esamų kapų, buvo rasta keliolika kaulinių dirbinių ir lipdytos keramikos. Jų tarpe yra vienas 14,2 cm ilgio, 2,0 cm pločio ir 0,8 cm storio, nugludintais galais skeltinio kaulo durklas ir 8 įvairios kaulinės ylos. Viena lipdyta šukė yra grublėtu paviršiumi, o kita buvusi puošta spurgeliais. Tarp jų buvo vienas miniatiūrinis puodelis 4,5 cm aukščio, 3,0 cm skersmens. Greičiausiai tai ankstyvojo geležies amžiaus sodybėlės palikimas.

Kapų dar gali būti po gatvės danga sankryžoje ir po mūriniu sandėliu (tos vietos liko netyrinėtos).